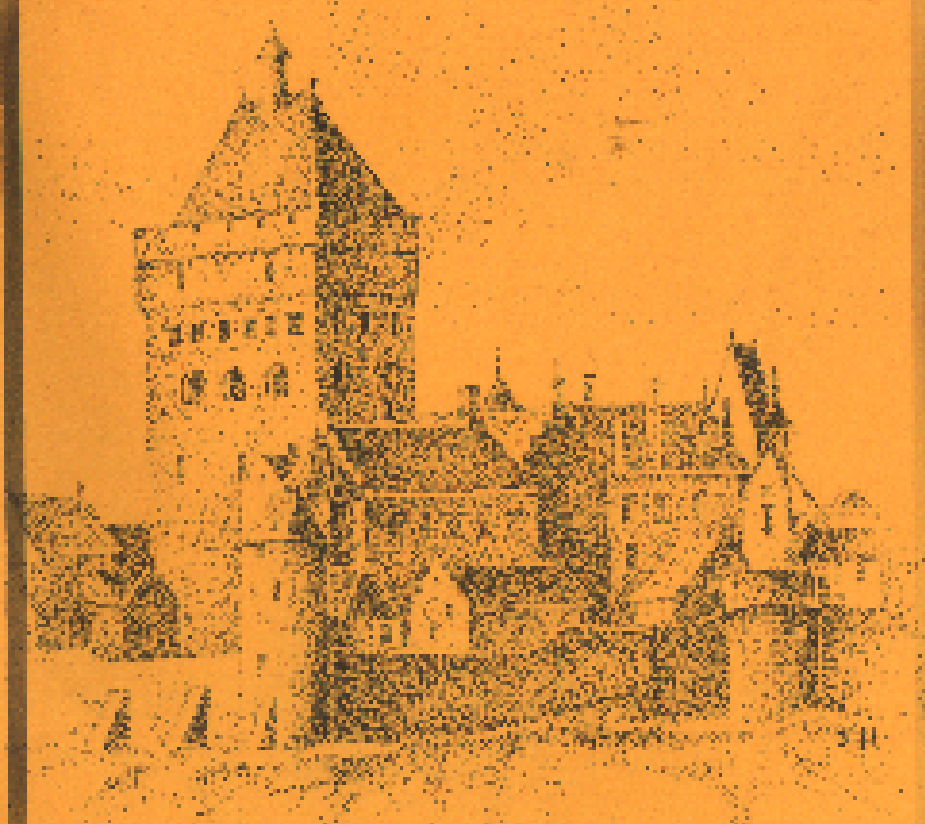


valkhofzomer

boordevol --- activiteiten



valkhof nieuws

vijfde jaargang nr. 2

VAN DE REDACTIE

Mogelijk heeft U Valkhofnieuws ditmaal wat verrast uit de envelop gehaald. Ons blad is nogal van uiterlijk veranderd. Geheel onverwacht kreeg de redactie in oktober jl. de beschikking over de aangeboden talenten van de Nijmeegse kunstenaar J. Hendriks. Spontaan gaf deze tekenaar een nieuw kaft-ontwerp als zijn visitekaartje bij ons af. Voortaan zal deze tekening Valkhofnieuws sieren. Op de door het bekende schilderij van Hendrik Hoogers geïnspireerde afbeelding ziet U van links naar rechts: de Grote Zaal; de Reuzentoren; de Sint-Nicolaaskapel - half achter de hoektoren - ; de kasteleinswoning; de lange noord-zuidvleugel en het Jonker Janstorentje. De redactie hoopt dat deze verandering bij U in de smaak valt!

De kennismaking met de heer Hendriks heeft inmiddels in een aantal andere zaken geresulteerd. Zo ontwierp de tekenaar in opdracht van de redactie de prenten voor de in de Valkhofkapel te bekijken tentoonstelling "Leven op een middeleeuws kasteel", waarvan er één (met het puthuisje op het binnenplein) in het midden van dit blad is opgenomen; de afbeeldingen voor de drie informatiepanelen, ook in deze aflevering te zien; en het affiche voor de zomerconcerten.

Wij zijn er best wel een beetje trots op dat wij in het lustrumjaar een extra gevarieerd programma in de kapel hebben kunnen samenstellen, zowel wat betreft de tentoonstellingen als de concerten. De complete agenda voor alle evenementen vindt U in dit nummer opgenomen.

Voor de muziekliefhebbers zijn ditmaal 4 matinees georganiseerd. Op zondag 12 juni, 's middags om

REDACTIE VALKHOFNIEUWS

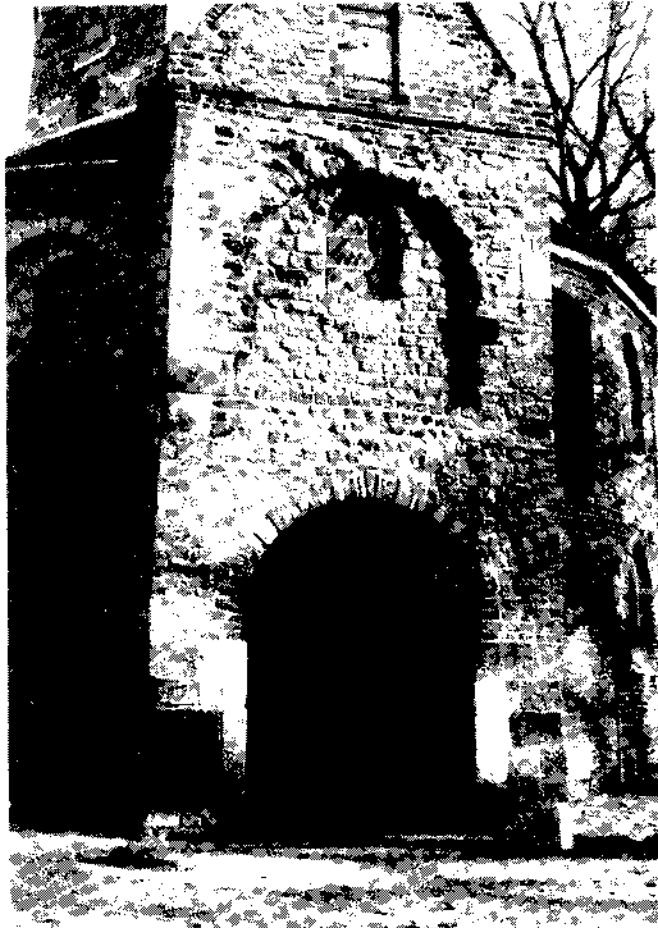
Maarten Dongelmans
Jos de Klerk
Hans van Koningsbrugge

VALKHOFVERENIGING

Postbus 1390
6501 BJ Nijmegen
Postgiro-nummer: 4.43.83.63
Redactieadres: Obrechtstr. 7
6523 AA Nijmegen
Tel. 080-220752

2 uur, bijt een speciaal voor de gelegenheid geformeerd ad hoc-ensemble, bestaande uit Ingrid van Ree (sopraan, leerlinge van Aafje Heynis), Marjan Lucas (dwarsfluit), Maarten Dongelmans (spinet) en Marian van Randeraat (violoncello) de spits af met werken van Vivaldi, Telemann, Haydn e.a.

Wij hopen dat de leden van de Valkhofvereniging en alle andere belangstellenden deze zomer dikwijls de weg naar de Valkhofkapel zullen weten te vinden.



WELKOM IN DE KAPEL

VERSLAG

Na inachtneming van het Nijmeegs kwartiertje opent de voorzitter de vijfde jaarvergadering van de Valkhofvereniging en heet de 40 aanwezigen welkom. Hij wijst vervolgens op het eerste lustrum en laat de afgelopen jaren de revue passeren. Betreffende 1982 memoreert hij de als zeer positief ervaren contacten met de historische vereniging Numaga en de gemeentelijke Valkhofwerkgroep onder voorzitterschap van ir. Roukema. Als vruchten van de inzet van de Valkhofvereniging mogen inmiddels de aanstaande conservering van de voormalige Sint-Maartenskapel en de plaatsing van de informatiepanelen met name genoemd worden.

De heer Hendriks blik hierna terug op het voorbije tentoonstellingsseizoen. Ondanks de kanttekening dat de bezetting van de Sint-Nicolaaskapel in feite te gering is geweest en het openstellen van die ruimte beperkt moest blijven, omschreef hij het geheel als zeer goed geslaagd. Er wordt herinnerd aan o.a. de opening van de pottenbakkerstentoonstelling door dr. Brinkhoff en de exposities van de Valkhofvereniging zelf (verblijf Willem V) en van de plastieken van Coby Maassen. Ook wordt de belangstelling van de plaatselijke pers vermeld.

In aansluiting hierop gaat de heer Dongelmans in op de in de zomer van 1982 gegeven Valkhofmatiees die zich in een steeds stijgende belangstelling mochten verheugen. Hij komt eveneens terug op de in het vorig jaar verschenen afleveringen van Valkhofnieuws en de geslaagde lezing van 20 oktober jl. en deelt de stand van zaken betreffende de te

publiceren Valkhofgids mede.

Hierna geeft de penningmeester enige toelichting op het financieel verslag, waaruit blijkt dat door de lagere contributie-inkomsten het batig saldo bij de begroting is achtergebleven. Ook de opbrengst uit de verkoop in de kapel is minder geweest. De verkoop voor dit jaar is op f 2600,- begroot. De voorzitter benadrukt in dit verband dat de contributie gelijk blijft, giften blijven echter welkom. Eén van de leden suggereert, indien de vereniging Valkhofnieuws wil verbeteren, advertenties op te nemen. Het bestuur antwoordt dat initiatieven in die richting al genomen worden.

De voorzitter gaat nu over naar de plannen voor 1983. Allereerst worden de leden ingelicht over de informatiepanelen. De door de heer Dongelmans getoonde tekeningen en voorgelezen tekst worden met instemming ontvangen. Vervolgens gaan de voorzitter en de heer Hermans in op het nieuwe contourenplan. Vanuit de vergadering wordt de vrees voor een verlorengaan van het huidige park naar voren gebracht. Na enige discussie over ontwikkeling en uitvoering van dit plan krijgt de heer Dongelmans het woord. Hij kondigt vier zomerconcerten aan en beschrijft onderwerp en opzet van de nieuwe eigen tentoonstelling "LEVEN OP EEN MIDDELEEUWS KASTEEL". In het najaar zal de leden een extra-Valkhofnieuws worden aangeboden met de tekst van de lezing over Weve. De spreker vestigt verder nog de aandacht op de op 26 april in het Kolpinghuis te houden lezing waaraan ook de Koninklijke Zangvereniging Nijmeegs Mannenkoor zal meewerken. De heer Hendriks doet de komende gasttentoonstellingen uit de doeken. In aansluiting hierop vraagt één van de leden of de schilderijen van H. Estourgie geen geschikt onderwerp voor een

expositie vormen. Het blijkt dat het bestuur reeds initiatieven ontwikkeld heeft.

Aan de orde is thans de bestuursmutatie. Na een dankwoord van de voorzitter aan het aftredende lid, de heer Van Brienen, gaat laatstgenoemde in op de ontstaansgeschiedenis van de vereniging. De door het bestuur voorgestelde kandidaat, de heer Hermans, neemt met instemming van de aanwezigen plaats in het bestuur. Hij benadrukt in zijn dankwoord de noodzaak van actieve deelname van de leden in het wel en wee van de Valkhofvereniging. Het bestuur bestaat nu uit:

drs. Jack Nooy, voorzitter
Hans van Meteren, secretaris
Theo Verweij, penningmeester
drs. Maarten Dongelmans
René Hendriks
drs. Gerard Hermans

Het huishoudelijk gedeelte wordt afgesloten met de rondvraag. Enkele aanwezigen vragen: wanneer de steenfragmenten van de burcht verplaatst worden i.v.m. een eventueel onderzoek van de zijde van de universiteit; of de vereniging lid is van het Gelders Oudheidkundig Contact; of de vereniging in Duitsland de aandacht op zich vestigt. Gewezen wordt op de interesse vanuit Kleef in grensoverschrijdend contact. De voorzitter en de heer Hendriks gaan hierop in. Laatstgenoemde vermeldt in dit verband het contact met de vereniging Liemers/Niederrhein. Als laatste suggesties worden het uitwisselen van de periodieken en toekomstige relaties met andere Keizer Karelstedden onder de aandacht gebracht.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voor-

zitter het huishoudelijk gedeelte af onder dankzegging voor ieders inbreng.

Het tweede gedeelte van de avond is gewijd aan het vertonen van twee TV-programma's betreffende het Valkhof. Dankzij de medewerking van de heer Lamers en Radio Vijftigschild kunnen de aanwezigen met name kennis nemen van de stellingen van Albert Delahaye en de daarbij ter plekke gemaakte kanttekeningen van de zijde van de heren Dongelmans en Hermans. De op deze wijze regelmatig onderbroken TV-beelden dragen bij tot een levendige afsluiting van de tegen elf uur beëindigde jaarvergadering.

Genotuleerd door M. Dongelmans

[* * * * *]

VALKHOF OP ONVERWACHTE PLAATS...

Hoewel er nooit een speelfilm over het Valkhof gemaakt is, kunt U toch in een van onze Nijmeegse bioscopen naar het oude kasteel gaan kijken. De bioscoop die genoemd is naar de grote Karel - jawel, dezelfde die het o.a. zo druk had met het reizen tussen Nijmegen en Noyon - laat het Valkhof al jarenlang zien en wel in de grote zaal. Niet in het voorprogramma, maar tussen de stalles en de loges bevindt zich een fraaie glasschildering, een impressie van de Keizersburcht weergevend. Jammer dat de vele bezoekers zo snel naar hun plaats lopen. Het Valkhof is het immers best waard om er bij stil te staan.

Voorjaarslezing

Nadat drie jaar lang een (najaars-) lezing op het programma had gestaan, was er nu gekozen voor een voorjaarslezing. Gezien de tijd van het jaar en in aansluiting op de beginnende Valkhofconcerten, was als thema van deze avond gekozen:

Het Valkhof en het Nijmeegs muzikleven 1850-1900. Een afgesloten stuk stadsgeschiedenis?

De plaats van handeling zou zijn geweest de bovenzaal van het Kolpinghuis. Door de begonnen renovatie was deze [in tegenstelling tot de eerder gemaakte afspraken!] niet beschikbaar en week de Valkhofvereniging uit naar één van de zalen van het Belvoir Hotel. Daar werden we nog vergast op de basklanken van de muziek der 'Aerobic dancers'. Niet alleen met de leden van de Koninklijke Zangvereniging Nijmeegs Mannenkoor en hun familieleden was de zaal volgestroomd. Ook andere belangstellenden hadden hun weg naar de lezing gevonden.

Na het openings- en welkomswoord van onze voorzitter Jack Nooy, probeerde Maarten Dongelmans de aanwezigen middels dia's mee terug te nemen naar de tijd rond 1850. Er waren toen rondom het Valkhof nogal wat uitspanningen en 'concertzalen', die allen de revue passeerden. Nu we toch terugwaren in deze tijd kon hij het Nijmeegs muzikleven gaan bespreken.

Dit muzikleven speelde zich niet alleen binnen af (verschillende sociëteiten), doch ook buiten, zoals bijvoorbeeld in het ± 1800 aangelegde Valkhofpark. Dit park was aangelegd op de

plaats waar de burcht gestaan had en wel tot nut en vermaak van de bewoners van de stad. Dat dit laatste nogal eens vergeten werd, maakte Maarten Dongelmans zeer duidelijk.

Het publiek dat naar deze binnen- en buitenconcerten ging had over het algemeen een vrij elitair karakter. De uitvoeringen hadden een sociaal karakter: de mensen kwamen niet alleen voor de muziek, doch ook om zich te laten zien en sociale contacten op te halen.

In de zomermaanden kwam het nogal eens voor, dat in verband met muziek-evenementen het Valkhofpark in zijn geheel voor het publiek werd afgesloten. Slechts tegen betaling mocht men (een zeer klein gedeelte van de inwoners) dan genieten van òn het park òn de muziek.

Ook de verschillende harmonie- en fanfare-orkesten die in de periode van 1850 tot 1900 bestaan hebben werden besproken. Een en ander werd zeer verluicht met krantenberichten, omtrent de problemen die bij enkelen van hen hadden gespeeld.

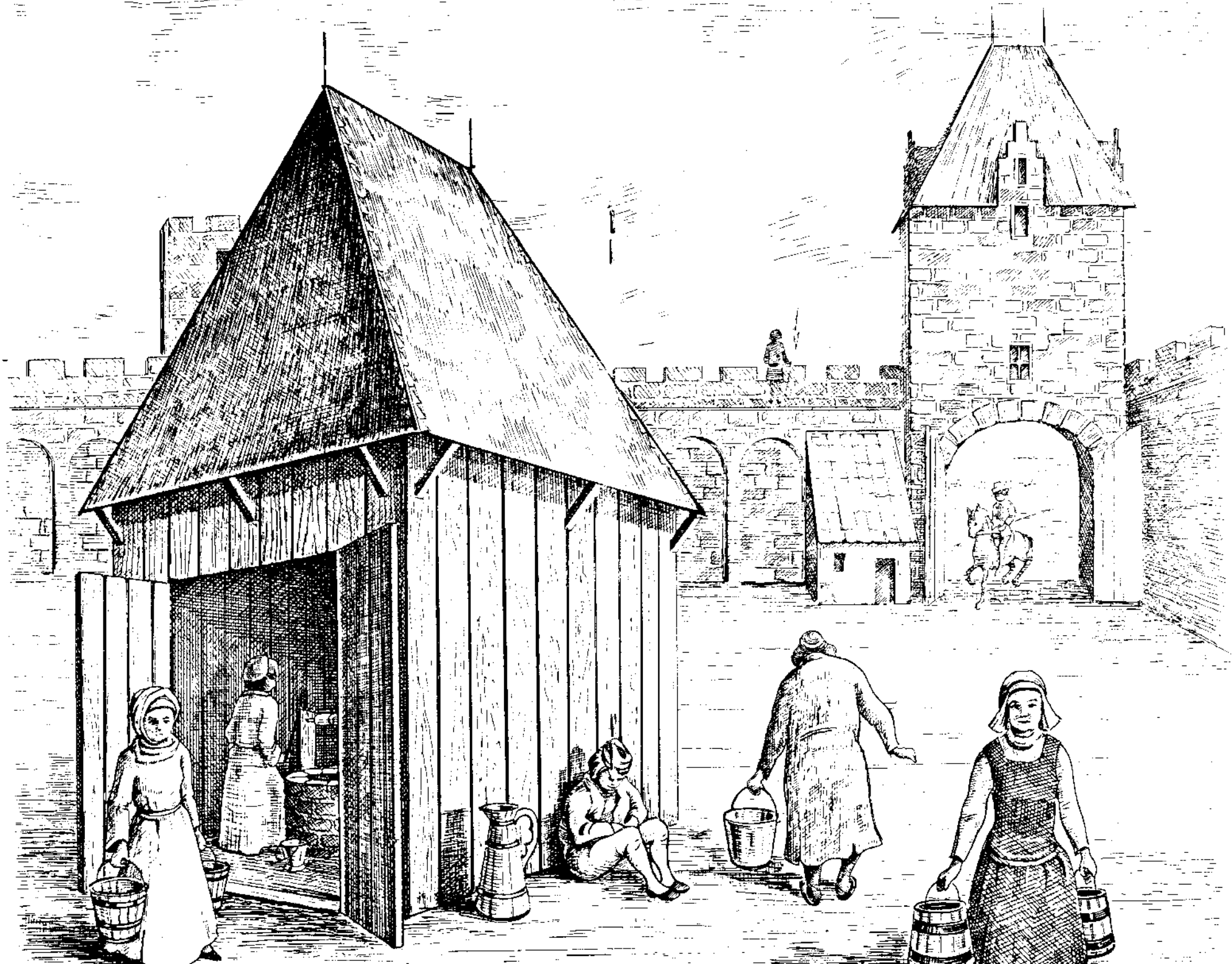
Om muzikaal een avond te laten herleven, zoals die zich 100 jaar geleden op het Valkhof had afgespeeld, werden een aantal fragmenten van muziekstukken ten gehore gebracht via de geluidsinstallatie van het Belvoir Hotel.

Na de pauze sloot het Nijmeegs Mannenkoor de avond af met een aantal liederen (Untreue, Aennchen von Tharau, Mijn Hof, Die Nacht) en een toefgift. Ondanks de warme, lage zaal klonk het fantastisch. Met een hartelijk applaus werd na dit kleine concert en het dankwoord van Jack Nooy de avond besloten.

Jos de Klerk

(((expositie — concert))) AGENDA

- 8 mei-11 september: tentoonstelling "Leven op een middeleeuws kasteel"
(maquette, historisch aardenwerk, pentekeningen, teksten)
- 21, 23, 28 en 29 mei, 4 en 5 juni: expositie klein beeldhouwwerk en pentekeningen van Engelen Hendrix
- 18 en 19, 25 en 26 juni, 2 en 3 juli: pottenbakkerstentoonstelling van Jannie Blok, Nel Cloosterman, Kristine Koek, Ank Maas en Max van Loon
- 14, 20 en 21, 27 en 28 augustus, 3 en 4 september: Valkhofschilderijen van het Paulusgilde uit Winssen
- 12 juni (2 uur): matinee m.m.v. Ingrid van Ree (sopraan), Marjan Lucas (dwarsfluit), Maarten Dongelmans (spinet) en Marian van Randerat (violoncello)
- 17 juli (12 uur): 'Vierdaagse-concert' m.m.v. Willie Claus (sopraan) en Maarten Dongelmans (spinet)
- 21 augustus en 11 september (2 uur): matinees m.m.v. Jan van Schaik (gitaar) en Pip van Steen (dwarsfluit), en Vocaal Ensemble Groenewoud



informatiepanelen

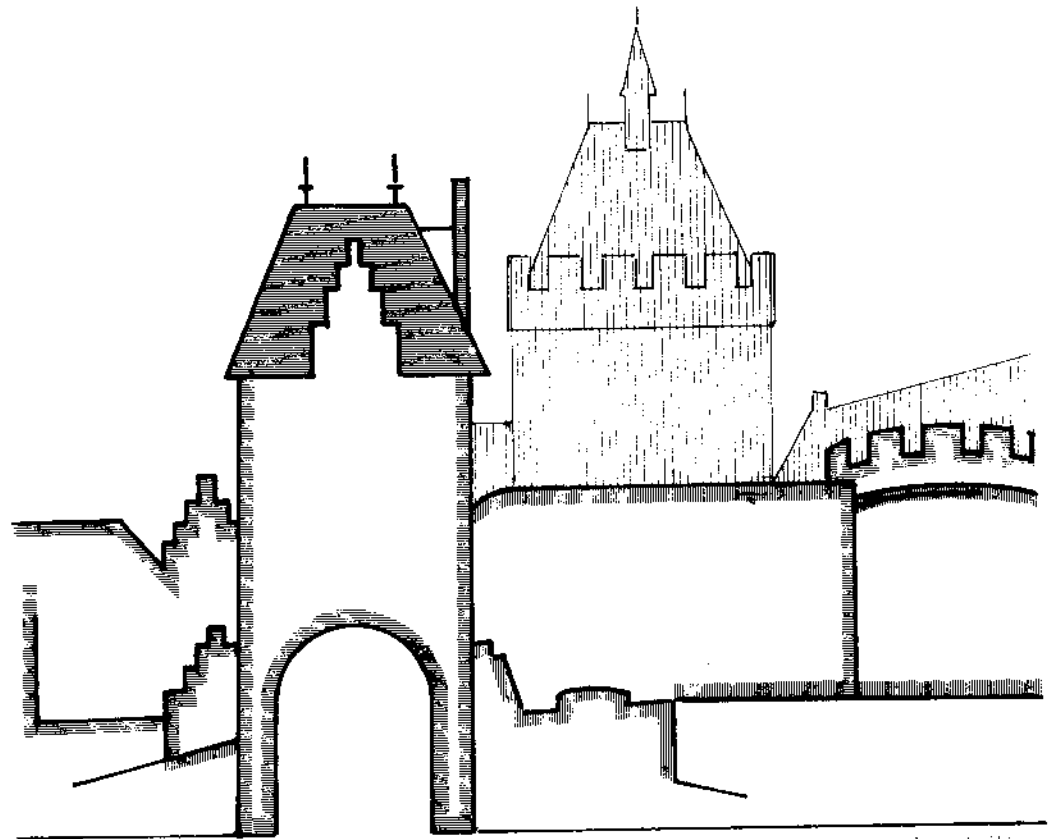
In Valkhofnieuws nr. 1 van dit jaar kon U lezen hoe het met de technische uitvoering van de informatiepanelen was gesteld. Als aanvulling hierop kan worden vermeld dat de diameter van de buizen is teruggebracht van 7 naar 6 cm. Handhaving van de eerste maat zou de panelen een te zwaar aanzien geven en zou de elegantie van het ontwerp nadelig beïnvloeden.

Op 16 maart jl. is, gezamenlijk met de gemeentelijke Valkhof-werkgroep, de exacte plaats van de informatiepanelen vastgesteld. Inmiddels zijn ook de ontwerpen van de afbeeldingen en de bijbehorende teksten, na enige wijzigingen, goedgekeurd. De tekeningen zijn van de hand van J. Hendriks, de teksten van M. Dongelmans.

Daar U het wellicht op prijs zult stellen zo snel mogelijk geïnformeerd te zijn omtrent de inhoud van de panelen, zijn de afbeeldingen en de begeleidende teksten hieronder verkleind weergegeven.

Vermeld dient nog te worden dat samenvattingen van de Nederlandse teksten ook in de talen Engels en Duits op de panelen worden aangebracht.

G. Hermans



Valkhof Nijmegen

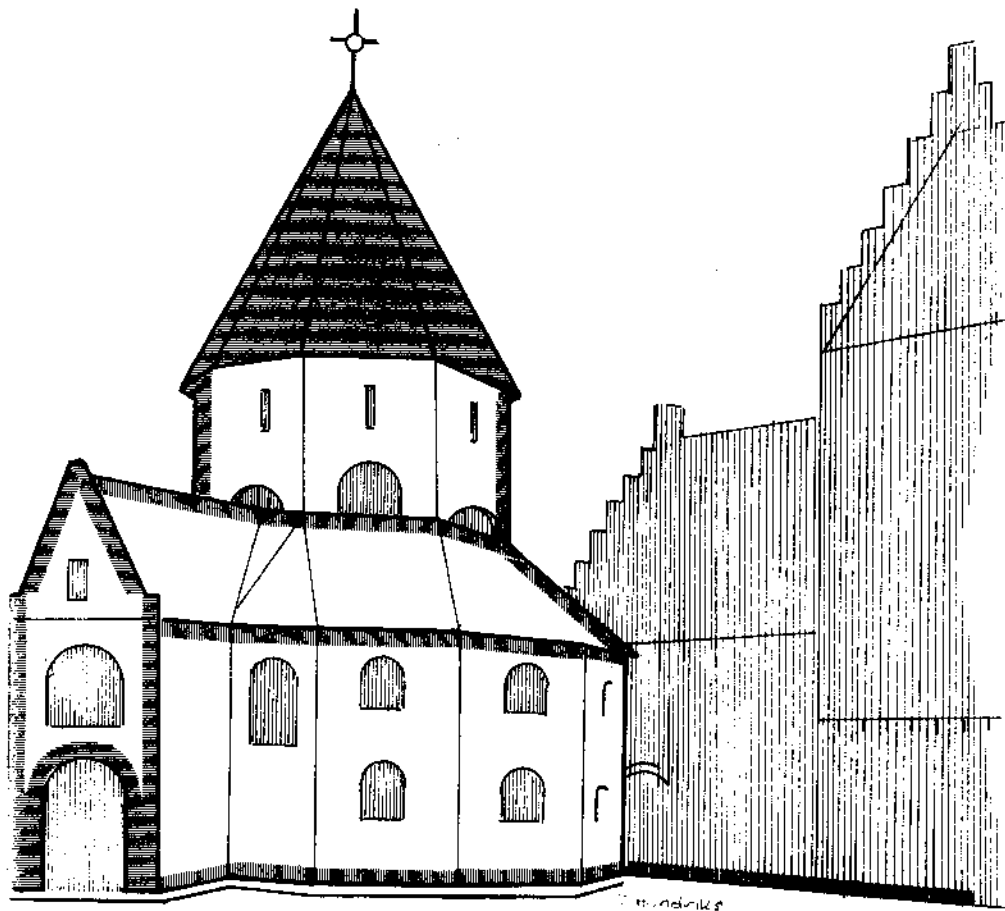
Op de Valkhofheuvel bevond zich tot 1798 een door Frederik Barbarossa in 1155 gebouwde burcht. Bij de bouwwerkzaamheden werd gebruik gemaakt van Romeins en Karolingisch materiaal (o.a. afkomstig van de Nijmeegse palts van Karel de Grote).

Hoewel meerdere malen belegerd en verwoest, ging het Valkhof uiteindelijk niet aan oorlogshandelingen, maar aan financiële en politieke overwegingen ten onder. De in geldnood verkerende provincie Gelderland verkocht de burcht in 1796 voor 90.400 gulden aan slopers.

De tufstenen voorpoort, onderdeel van de om de burcht gelegen vestingwal, gaf toegang tot het grote binnenveld. Deze binnenveld bevond zich tussen de huidige ingang aan de Lindenberg en de nog bestaande kapel.

Aan de noordzijde van het veld stond de massieve Reuzentoren, die bijna 50 meter hoog was.

Door de afbraak in 1796-1797 zijn alle afgebeelde gebouwen verloren gegaan.



Valkhof Nijmegen

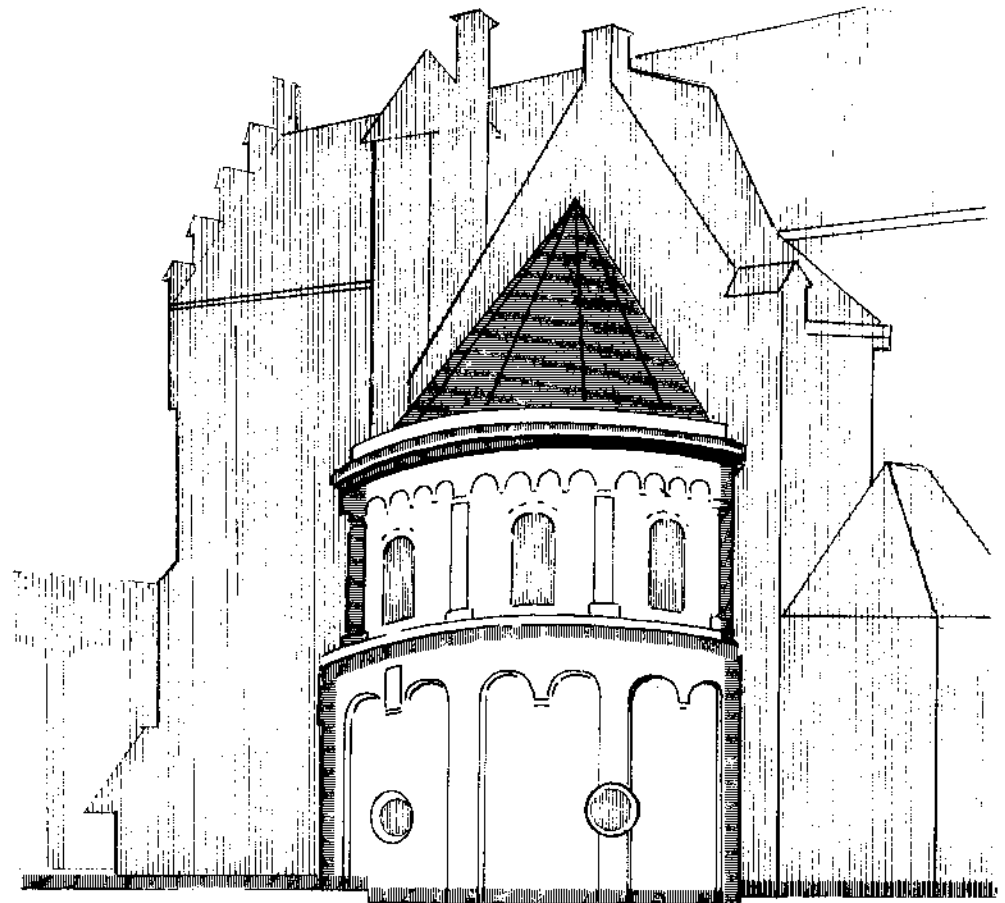
Op de Valkhofheuvel bevond zich tot 1798 een door Frederik Barbarossa in 1155 gebouwde burcht. Bij de bouwwerkzaamheden werd gebruik gemaakt van Romeins en Karolingisch materiaal (o.a. afkomstig van de Nijmeegse palts van Karel de Grote).

Hoewel meerdere malen belegerd en verwoest, ging het Valkhof uiteindelijk niet aan oorlogshandelingen, maar aan financiële en politieke overwegingen ten onder. De in geldnood verkerende provincie Gelderland verkocht de burcht in 1796 voor 90.400 gulden aan slopers.

Het oudste nog bewaard gebleven burchtonderdeel is de Sint-Nicolaaskapel, meestal foutief Karolingische kapel genoemd. Deze is omstreeks 1030 naar het voorbeeld van Karel de Grote's hofkapel te Aken gebouwd.

De uit een achthoekige kern en een zestienhoekige omgang bestaande tufstenen kapel kreeg haar huidige vorm door verbouwingen met baksteen rond 1400.

Het interieur bevat een omgang van twee verdiepingen met o.a. altaarrestanten, gewelfschilderingen en een boven de ingang gelegen vorstelijke loge.



Valkhof Nijmegen

Op de Valkhofheuvel bevond zich tot 1798 een door Frederik Barbarossa in 1155 gebouwde burcht. Bij de bouwwerkzaamheden werd gebruik gemaakt van Romeins en Karolingisch materiaal (o.a. afkomstig van de Nijmeegse palts van Karel de Grote).

Hoewel meerdere malen belegerd en verwoest, ging het Valkhof uiteindelijk niet aan oorlogshandelingen, maar aan financiële en politieke overwegingen ten onder. De in geldnood verkerende provincie Gelderland verkocht de burcht in 1796 voor 90.400 gulden aan slopers.

Tijdens de sloop in 1796-1797 werd de halfronde ruïne (onderdeel van de voormalige Sint-Maartenskapel) op initiatief van de stad Nijmegen gespaard.

Dit uit de tijd van Barbarossa stammend bouwwerk was oorspronkelijk inwendig in twee verdiepingen verdeeld. Dit is te zien aan de nog aanwezige gewelfaanzetten boven de ronde vensters. De vroegere bovenverdieping bevat twee Romeinse zuilen met Karolingische kapitelen.

De tekening toont hoe het romaanse halfrond met de burchtvluepel verbonden was.

Graf Karel de Grote gevonden

In aansluiting op mijn artikel in het vorige Valkhofnieuws nog een kort vervolg.

Zondag 30 januari 1983 werd in de dom van Aken de gouden "Karlsschrein" geopend. Deze schrijn, die op bevel van Frederik I Barbarossa werd ontworpen en als definitieve rustplaats zou dienen voor zijn grote voorganger, moet nu, na 700 jaar, dringend gerestaureerd worden.

In aanwezigheid van verschillende bisschoppen, het volledige kapittel, de burgemeester van Aken, vertegenwoordigers van de Duitse Bondsregering en vele ambassadeurs werd de loden kist, waarin het gebeente van Karel de Grote wordt bewaard, voorzichtig uit de schrijn genomen. Na het verbreken van de zegels kon men de deksel wegnemen en kregen alle aanwezigen gelegenheid langs de overgebleven resten van de keizer te defileren.

Twee goudsmeden, die aangewezen zijn de kostbare schrijn te herstellen, legden tijdens de plechtigheid een eed af dat zij het werk naar eer en geweten tot een goed einde zullen brengen. Dit zal ongeveer vijf jaar gaan duren.

In de komende jaren zal in de dom van Aken een sobere houten schrijn opnieuw het voorlopig graf zijn voor een keizer die het onderhand wel gewend is regelmatig in zijn eeuwige slaap gestoord te worden!

Hein van Brienem

Valkhof

Wie hier in de omgeving over het Valkhof spreekt, denkt direct aan Nijmegen. Toch bestaat er, niet eens zo heel ver weg nòg een Valkhof in de Duitse stad Rheine, ongeveer 40 km ten oosten van het Nederlandse Oldenzaal.

Rheine aan de Eems is ontstaan rond de vrijwel enige plaats waar men, komende uit de lage landen, zonder gevaar de rivier kon oversteken naar het land van de Saksen.

Evenals bij de Romeinen, zag men ook in de tijd van Karel de Grote het strategisch belang van deze plaats. Er kwam als bewaking van dit wegenknooppunt een keizerlijk landgoed direct bij de overgang in de rivier. Zoals ook op andere plaatsen gebeurd was, bouwde men tevens de eerste kerk binnen het hof. Bij de Karolingers werd onderwerping op de voet gevolgd door missionering. Na de inlijving beginnen hier rustiger tijden. Het landgoed verliest nu zijn strategische waarde. De opvolger van Karel de Grote, zijn zoon Lodewijk de Vrome, tekent 7 juni 838 op de palts te Nijmegen een akte, waarin de keizerlijke gebouwen, de kerk en alle verdere goederen en rechten worden geschonken aan het pas gestichte Benedictinessen-klooster te Herford, dat midden in het Saksenland lag.

Vanaf dit moment nemen adellijke families de gebouwen in gebruik en regelen de pachtzaken voor het klooster gedurende honderden jaren. In 1371 wordt een familie "Valke" genoemd, zij blijven generaties lang hier wonen in dienst van het klooster. In deze tijd ontstaat de naam "Valkenhof" of "Valkhof". Hoewel in 1767 nog verbouwingen plaats vinden, begint ook hier in deze tijd het verval. In 1809 gaan door een decreet van Napoleon de rechten



Het Valkhof in Rheine

Vluchtige schets van een deel der gebouwen.

Hoe het Karolingische hof er precies uitgezien heeft weet men niet meer. Toch is die eerste periode beslissend geweest voor de verre toekomst. Het keizerlijk hof, eens buiten de stad gebouwd, toont nu nog het typische vierkante grondpatroon, totaal anders als de saksische forten, die altijd ovaal van vorm waren.

van het landgoed over op een burgerlijke familie Basse in het verre Pruisen. De op grote afstand wonende eigenaars verliezen echter al spoedig de interesse en na jaren wordt het Valkhof hen steeds meer tot een last. Eén van de nakomelingen verkoopt tenslotte de oude gebouwen in 1939 voor 52.000 DM aan de stad Rheine.

De oorlog die in 1939 uitbreekt, gaat ook hier aan het Valkhof niet ongemerkt voorbij. Bij een bombardement gaan ramen en daken verloren, de toestand van de gebouwen wordt nu doorlopend slechter.

In 1946 is alles zo verwaarloosd en vervallen dat men het nut van een herbouw niet meer ziet. Het stadsbestuur overweegt de sloop.

Het doorzetten van een burger-initiatief echter, waarbij zelfs op eigen kosten noodvoorzieningen worden aangebracht, weet langzaam de vastgezette mening bij overheden en historici om te buigen en hen op het laatste nippertje tot restauratie over te halen.

Dat hier heel wat prestige-kwesties sneuvelden zal wel duidelijk zijn!

Bij de nu volgende herbouw doet men de ene ontdekking na de andere en wordt de geschiedenis van het Valkhof steeds indrukwekkender.

In 1977, als de vernieuwing wordt afgesloten, is de stad Rheine een belangrijk monument rijker. Het stadsarchief en een museum krijgen er ruimte. De prachtige "Bürgersaal" met het plafond uit 1500 wordt voor concerten gebruikt. De middeleeuws aandoende 'Gildenhof' is alleen al een bezoek waard.

Buiten voor de ingang bij de fraai gerestoreerde waterput kan het een Nimwegenaar koud om het hart worden als hij aan de putten op 'zijn' Valkhof denkt...

Wilt U alles zelf eens gaan bekijken? U bent
welkom in Rheine:

Maandag tot vrijdag, van 9 tot 12 uur, en dinsdag
tot en met donderdag ook nog van 16 tot 18 uur.
Rondleidingen zijn mogelijk.

Hein van Brienen

[* * * * *]

OPROEP

* Ook dit jaar verleent de Valkhofvereniging *
* enkele maanden lang iedere belangstellende *
* gratis toegang tot de fascinerende Sint- *
* Nicolaaskapel ('Karolingische kapel'). Het *
* groepje mensen, dat een deel van zijn vrije *
* tijd beschikbaar stelt om tijdens de open- *
* stelling namens onze vereniging in de kapel *
* aanwezig te zijn is nogal klein. Wij doen *
* derhalve een beroep op U. Bent U genegen *
* een deel van Uw tijd vrij te maken voor dit *
* dankbare werk of weet U iemand die dit zou *
* willen doen, neem dan contact op met de re- *
* dactie, te. 080-220752. *
* U hoeft hiervoor geen lid te zijn of 'des- *
* kundige'; de enige eis die wordt gesteld is *
* de minimum-leeftijd van 18 jaar. *
* *

p.s. Wanneer er voldoende vrijwilligers zijn kan de
kapel in de zomermaanden dagelijks geopend worden!

